

Бінарны майстар-клас
«Развіццё крытычнага мыслення на ўроках літаратуры»
Фарміраванне метадалагічнай культуры вучняў ў працэсе
выкарыстання актыўных метадаў навучання і тэхналогіі РКМЧП

Н. Л. Прасаловіч,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры
вышэйшай катэгорыі
СШ № 8 г. Магілёва

Т. В. Марцава,
настаўнік рускай мовы і літаратуры
вышэйшай катэгорыі
СШ № 8 г. Магілёва

Сучасны адукацыйны працэс арыентуе нас на фарміраванне ў вучняў здольнасці выкарыстоўваць засвоеныя веды і спосабы дзейнасці ў рэальных жыццёвых абставінах, вырашэнне практычных задач. Рэалізацыя аб'ектыўнай неабходнасці ў фарміраванні метадалагічнай культуры вучняў як культуры дзейнасці і мыслення сучаснага школьніка – асноўная задача сучаснага педагога. Вырашэнню пастаўленай задачы дапаможа настаўніку-філолагу, як паказвае вопыт, выкарыстанне ў працы актыўных метадаў навучання і тэхналогіі РКМЧП.

Прапануем вашай увазе бінарны майстар-клас для настаўнікаў-філолагаў «Развіццё крытычнага мыслення на ўроках літаратуры», праведзены ў рамках рэалізацыі рэспубліканскага інавацыйнага праекта «Укараненне мадэлі фарміравання метадалагічнай культуры навучэнцаў у адукацыйным працэсе».

Мэта: стварэнне ўмоў для ўдасканалення прафесійных навыкаў педагогаў у працэсе фарміравання ў вучняў метадалагічнай культуры.

Абсталяванне: мультымедыя, прэзентацыя, карты-схемы, карткі з індывідуальнымі заданнямі.

Ход майстар-класа

I. Арганізацыйны момант: стварэнне псіхалагічнага настрою

Настаўнік беларускай мовы. Вы чуеце гэтыя дзіўныя гукі? Што гэта?

Настаўнік рускай мовы. Это весна.

Настаўнік беларускай мовы. Вясна – гэта сімвал абуджэння, аднаўлення... Што такое вясна для вас?

Прыкладныя адказы ўдзельнікаў: сонейка, усмешкі, блакіт неба, каханне, першыя кветкі, яркія фарбы, гоман ручая, спевы птушак, добры настрой і г.д. Вядучыя жадаюць удзельнікам веснавога настрою і поспехаў.

II. Паведамленне тэмы. Мэтавызначэнне і матывацыя

Настаўнік беларускай мовы. Для сённяшні майстар-класа мы абралі тэму «Два лёсы. М,[?] і М,[?] – жыццёвыя і творчыя паралелі». Адказаць на пытанне, што гэта за асобы і чые жыццёвыя шляхі мы будзем сёння разглядаць, вы зможаце, калі праслухаеце рамансы. Адкажыце, калі ласка, пра якіх славурых людзей пойдзе сёння размова?

Гучаць рамансы «Выхожу один я на дорогу» і «Зорка Венера».

Настаўнік рускай мовы. Мы сёння будзем гаворыць о великих писателях-классиках Михаиле Лермонтове и Максиме Богдановиче.

III. Аперацыйна-дзеясны этап

Настаўнік рускай мовы. Мы предлагаем вам вспомнить названия стихотворений М. Лермонтова и М. Богдановича и соотнести их названия с авторами.

Назвы вершаў: «Слуцкие ткачихи», «Зимняя дорога», «Перед паводком», «На севере диком стоит одиноко», «Когда с дубравы лист слетает», «Зимой», «Прощай, немытая Россия...», «Нет, не тебя я так пылко люблю», «К Чаодаеву», «Деревня», «Могила льва», «Курган», «Утес», «По-над белым пухом вишень».

Настаўнік беларускай мовы. Мы прыгадалі творы і суаднеслі іх з імёнамі пісьменнікаў. А зараз давайце паспрабуем скласці рады асацыяцый

«М. Багдановіч» і «М. Лермантаў». 1 група асноўваецца ў падборы асацыяцый на колер; 2 група асноўваецца на прадмет; 3 група асноўваецца на дзеянне; 4 група асноўваецца на месца; 5 група асноўваецца на кветкі.

Прыкладныя адказы ўдзельнікаў: 1 – блакітны, белы, залаты і г.д.; 2 – кветка, зорка, гара, птушка і г.д.; 3 – ткаць, забываць, сядзець, думаць; 4 – Расія, Беларусь, Грузія і г.д.; 5 – васілёк, мак, рамонак і г.д.

Настаўнік беларускай мовы. У нас атрымаўся асцыятыўны партрэт героя.

Настаўнік рускай мовы. А зараз мы обратимся к биографическим сведениям и попробуем составить кластеры: «*М.Л.*», «*М.Б.*», «*М.Л. отдельные черты*», «*М.Б. отдельные черты*», «*Общее в биографии*»

□ Работа з тэкстам

Настаўнік беларускай мовы. Мы працягваем нашу працу, і я прапаную вам папрацаваць перакладчыкамі. Трэба перакласці на рускую мову верш Максіма Багдановіча «Праясняецца пагода...». Для вас падрыхтавана 5 заданняў, таму лепей групам раздзяліцца на падгрупы.

Перад паводкай

Праясняецца пагода,
Бо вярнулася вясна.
Усё чакае, што прырода
Ўстрапянецца ада сна.

І пад птушы крык і гоман,
Даўшы хвалям вольны ход,
Прыпадые бацька Нёман
На хрыбце магутным лёд.

Зазвіняць жалобна крыгі,
І бурлівая вада
Снег, размоклы ў час адлігі,
Змые з луга без сляда.

Дык разліўся жа раздольна
Ў чыстым полі і гаю

І красой паводкі вольнай
Душу выпрастай маю!

Заданні

1. Дайце 2–3 загалоўкі тэксту.
2. Вызначце ключавыя словы.
3. Падбярыце 2–3 сінонімы да слова: група 1 – *праясняецца*, група 2 – *хрыбет*, група 3 – *завіняць*, група 4 – *выпрастай*.
4. Састаўце 2–3 тонкія (тоўстыя) пытанні да тэксту.
5. Стварыце міні-праект у адпаведнасць з тэмай тэксту (або ператварыце тэкст у іншы: табліца, схема, кластар і г. д.).

Настаўнік беларускай мовы. Вы пераклалі ўрыўкі – прачытаем, што ў нас атрымалася. А зараз давайце параўнаем наш пераклад з вершам М. Багдановіча на рускай мове. (*Слайд з перакладам.*) Якія заданні вы можаце вы прапанаваць для гэтага тэксту? Скажыце, а на якіх уроках і якім чынам мы можам выкарыстаць гэты верш?

Прыкладныя адказы: геаграфія – кліматычныя зоны, характарыстыка пары года, месяц, біялогія – раслінны свет і жывёльны свет, пералётныя і зімуючыя птушкі гэтых шырот, фізіка – вецер і яго сіла, стан спакою, кенетычная энергія спакою і руху, хімія – склад вады ў розных месцах і пры розных абставаінах, мастацтва – Максім Багдановіч – мастак слова, мастакі, жывапіс, графіка і г.д., мова – арфаграфія, сінтаксіс, пунктуацыя, лексіка і г.д., замежная мова – дыялог пры сустрэчы.

Настаўнік рускай мовы. Мы прадагаем вам яще немнаго пработаць творчаскі: нужно прачытаць отрывок на русском (белорусском) языке от другого лица, а противоположные команды должны догадаться, в чьей роли вы выступали (спортивный комментатор, репер, бабушка пенсионерка).

А. Куляшоў

«Скажы мне, дзядзька: хоць шугала
Агнём Масква, ды каштавала
Французам страт яна.
Былі ж хвіліны баявыя,
Ды, кажуць, не абы-якія!
І помніць нездарма Расія
Пра дзень Барадзіна!»

Настаўнік рускай мовы. Мы падобрали асоцыяцыі, якія характэрызуюць нашых герояў, складалі кластэр, ісходзя з біяграфічных даных, вшпмнілі літэратурныя прадзведніа і убеділісь, што і в біаграфіі, і в творчэствэ у ннх маса аагчэго. Но, навярнэе, самое главное это то, што аба паэта былі аоднокі і не саасем сааслівы. А тэперь мы прэлагаем сааавіть сннквейн «Саасцьэ» і саазать, што значнть саасцьэ для вас.

IV. Падвядзэнне вынікаў. Рэфлексія

Прыём «Веснавы букет». Удзельнікам прапануецца сабраць букет з весновых квэтак у адпаведнасці са сваім настроем: галантус, крокус, ірыдадыктыум, вясеннік, пралеска.